

I. TISZASZŐLŐS TELEPÜLÉSI VISZONYAI

I.1. Földrajzi viszonyai

Tiszaszőlős a Tisza bal partján, Jász-Nagykunszolg megye észak-keleti részén, a történelmi Nagykunság és az egykori Heves megye határán fekszik. A legközelebbi várostól -Tiszafüredtől- 8 km-re, a megyeszékhely - Szolnoktól - 78 km-re van. Közúton az M3-as autópályáról Füzesabonytól a 33-as útra letérve, majd Tiszafüreden át a 3216-as úton érhető el. A község Karcag - Tiszafüred vasútvonalon vonattal is megközelíthető.

Tiszaszőlős igazgatási területének szomszédai: északon Tiszafüred, keleten Tiszaigar, nyugaton Tiszaderzs, délen Tiszaszentimre.

A község vonzerejét Tisza közelsége adja, igazi horgászparadicsom, valamint gazdag növény és állatvilága várja az idelátogatókat. Itt található a Közép-Tisza egyetlen olyan holtága, mely közel eredeti állapotában maradt fenn. Ez a cserőközi holtág egész évben látogatható. A hajdani meder területét nemesnyár-erdő borítja. Itt tenyészik a mákszemnél is kisebb vízidara, mely a világ legkisebb virágos zárvatermő növénye.

I.2. A község neve, eredete

A falu területén talált régészeti leletek alapján megállapították, hogy már az őskorban is éltek itt emberek. Többek között ezt támasztja alá az a híres rézkori lelet is, melyet 1839-ben a Nagyszón az árvíz után a partoldal leomlásakor találtak. Ez a „Tiszaszőlősi kincs” néven vált ismertté. Ebből a leletből egy aranyvért Bécsben található, mely minden bizonnyal egy rézkori fejedelemé (nemzetségfője) volt.

Nevét a tiszai földhátakon található vadszőlőről kaphatta. A „Tisza” előtag a XVII. században jelenik meg a község nevében. Az első írásos

említés a középkorra esik. 1337-ben Zeuleus volt a település neve. Önálló plébániája után pápai adót szedtek. A török hódoltság idején Tiszaszőlős lakói elmenekültek, megfogyatkoztak, de mindig visszatértek és újjáépítették falujukat.

1900-ban 2455 lakosa volt a településnek, házainak száma 480 volt, így nagyközségi rangot kapott. 1903. október 7-én, egy tűzvész során csaknem az egész falu leégett. 101 ház a tűz martaléka lett, sok családnak minden ingósága odaveszett.

I.3. Általános településkép

Tiszaszőlős szabálytalan alakú halmaz település, ami kiegészül 2 szabályos, mérnöki szerkesztésű területtel.

Lakóterületének belső, történelmi magja magában hordozza az elmúlt évszázadok építészeti sajátosságait. A központnak tekinthető református templom a legmagasabb földrajzi pontra épült. A templom köré települt az egykori piac, a kiskereskedelmi egységek, az iskola, a közigazgatás, valamint a község ellátását szolgáló épületek. Jelenleg is megfigyelhető ennek a rendeződésnek a váza.

Az utcahálózat szabálytalan, girbegurba a vonalvezetésű, 10 zsákutca van a régi település részen. Hasonló szabálytalanságot mutat a telekstruktúra is. Az 1930-as években 2 utcát alakított ki közel a vasút állomáshoz, majd a II. világháború után 93 építési telket osztottak ki a rászorulóknak a község déli részén. Ezek a telkek már azonos - 500 négyszögöles - területűek, az utcák egyenesek, szélesek.

I.4. A „tizzaszőlősi kincs”

Tizzaszőlős alatt a folyó hajdan egy nagy, de rövid kanyart tett kelet felé, melyet egy 2-3 km széles ártér kísért. Itt helyezkedik el a Nagyaszó nevű vízjárta határrész. 1839 nyarán néhány kalászt gyűjtő szőlősi jobbágyasszony észrevette, hogy a legutóbbi árvíz által megbontott Aszópart oldalából aranytárgyak bukkantak elő. A hírre valóságos aranyláz tört ki a faluban.

Találtak közöttük aranyból készült csatokat, lemezeket, dróttekeresztet, sisakot, gyűrűt, aranymarkolatú kardot, aranyfogantyút, obszidiánból csiszolt edényt, alabástrom talpas serleget és még számos értékes használati tárgyat. A kincsek nemesi családok, ismeretlen kereskedők kezére kerültek és szétszóródtak.

Egy része ma is megtalálható a Magyar Nemzeti Múzeumban, illetve Bécsben.

(Makkay János régész, „A tizzaszőlősi kincs-Nyomozás egy rézkori fejedelem ügyében” címmel (1985 Gondolat Kiadó) könyvet írt a kincs sorsáról.)

II. TISZASZŐLŐS TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE

1968-ban a településnek 2200 fő a lakója volt. Az egyetlen munkaadó, a termelészövetkezet 600 főnek adott munkát, ennek ellenére magas volt az ingázók aránya. Az iparban foglalkoztatottak elsősorban a fővárosban találtak munkahelyet. A község beépített útszakaszainak hossza 18 km, ebből kiépített makadámút 6 km. A környéken elsőként, 1972. december 22-én megalakult a Vízmű Társulat, és 1975-re megvalósult a község vezetékes ivóvízellátása. Egy 50 m³-es hidroglobuszt állítottak fel két víztározóval és közterületen 66 közkifolyót létesítettek.

A 20 férőhelyes állandó bölcsőde és a 80 férőhelyes óvoda az igényeket kielégítette, majd később a bölcsőde még 10 férőhellyel bővült. Ebben az időben kezdett kiépülni a szociális gondozás hálózata is. Ugyanebben az évben új postahivatal, majd ABC áruház, tejbegyűjtő és sportpálya épült. Új székházat kapott a takarékszövetkezet, orvosi rendelő és orvosi lakás épült.

1973-ban új KISZ-klubhelyiséget adtak át. A pedagógusok és az óvodai nevelők száma 1974-ben 15 fő volt. Az általános iskola tanulóinak száma 206 fő, a községi könyvtárnak 166 tagja volt. Ez év szeptemberében 2 napközis csoport indult. Az iskolában javult a szakosan leadott órák aránya, elsősorban azzal, hogy pedagógus lakások épültek és helyben fiatal nevelők telepedtek le. Csökkent a hiányzás, többen tanultak főiskolán, egyetemen, s ezeknek a fiataloknak egy része visszatért a faluba.

Változás következett be a lakosság életszínvonalában is: sok új lakás épült, a régi lakásokat felújították, a fürdőszobákat, vízőblítéses WC-ket alakította ki.

II.1. Egy közös jövő kezdete

1977. április 1-vel Tizzaszőlős Községi Tanácsa közös tanácsá alakult Tiszafüred Nagyközségi Tanácsával. A közös tanácsban 10 fős tanácstagi csoport és 1 fő tanácselnök-helyettes képviselte a falut. A községben szakigazgatási kirendeltség működött 3 dolgozóval. Ez azt jelentette, hogy a lakosság körében előforduló ügyeket helyben lehetett intézni, és csak a nagyobb szakismeretet

igénylő feladatokat végeztek Tiszafüreden.

Hetente egyszer a tisztségviselők és a szakigazgatási szerv dolgozói ügyfélfogadást tartottak, amikor a lakosság problémáival közvetlenül fordulhatott tanácsért, felvilágosításért.

A '80-as évek elején az általános iskola 3 tanteremmel és irodahelyiségekkel bővült, majd a vizesblokk megépítése is megvalósult. Ezekhez a munkálatokhoz a lakosság társadalmi munkával is hozzájárult. A közös évek alatt megépült egy sportlétesítmény az iskola mellett: az első szakaszban csak a tornaterem, majd utána a kiegészítő helyiségek. Ezzel többfunkciós célt valósítottak meg, tekintettel arra, hogy a kultúrházat időközben életveszélyesnek minősítették és lebontották. Az épület elkészültével a községi rendezvények és a kiscsoportos foglalkozások megtartására is itt nyílt lehetőség. Az infrastruktúrában alig volt változás, készültek ugyan útalapok, de a község útjainak többsége télen járhatatlan volt.

1984-ben Tiszafüred Nagyközséget várossá nyilvánították. Ez egy sorsforduló volt Tizzaszőlős életében is, mert azzal, hogy Tiszafüred városrésze lett, önállósága teljesen megszűnt.

Ennek elvesztésével kapcsolatban a lakosság aggályait fejezte ki, elsősorban amiatt, hogy a község elmarad a fejlődésben, a város peremkerületévé válik. Az akkori vezetés viszont ígéretet tett arra, hogy a két település párhuzamosan fog fejlődni.

II.2. Újra önállóan...

A település fejlődése ellenére az eltelt 23 év során a lakosság hiányérzetének többször is hangot adott. Nem tartották szerencsésnek, hogy a községet csak egy személy képviseli Tiszafüreden. A társközségi viszonyból fakadóan csak kirendeltség működött, a lakosság ügyes-bajos dolgait a városban intézték, a közlekedési nehézségek miatt sok esetben az ügyintézés fél napot, rosszabb esetben egy teljes napot jelentet. Ezért a rendszerváltás óta több ízben felmerült a különválás gondolata. Legutóbb a regionális hulladéklerakó szeméttelep építése körüli vitában erősödött meg, mert

a tervezett szeméttelep a településhez való közelsége miatt a szőlősiek érdekeit sértette. A tervezet felháborodást váltott ki a lakosság körében, s aláírásgyűjtés kezdődött.

2000. május 7-én megtartott közmeghallgatáson már a helyi lakók kezdeményezték, hogy Tizzaszőlős váljon le Tiszafüredtől.

Sérelmezték továbbá, hogy az eltelt két évtized a község alatt nem használta a Tizzaszőlős nevet, különböző kiadványokban már fel sem tüntették, meg sem említették. A környező települések fejlődése azt bizonyította, hogy hasonló vagy még kisebb község is képes önállóan megélni. A helyiek érezték összefogással önállóan is tudnak dönteni sorsukról. A közmeghallgatást követően ismét aláírásgyűjtés indult, melyben az autonómia visszaállítását szorgalmazta a lakosság.

A Tiszafüred Város Képviselő-testülete által 2000. június 18-ára kiírt vélemény-nyilvánító népszavazást nagy várakozás előzte meg. Végül a referendum érvényes és eredményes volt: az érvényesen voksoló 96,61 %-a a különválás mellett döntött. Ekkora összefogás ezen a településen még soha nem volt tapasztalható.

Az Előkészítő Bizottság a hivatalos eredmény közzétételét követően elkezdte a szétválással kapcsolatos feladatok ellátását: elkészítette Tizzaszőlős 2000. évi költségvetési tervezetét, javaslatot tett a vagyonmegosztásra és a község elnevezésére.

2002-ben Tóth Imrét választotta meg a község lakossága polgármesternek, aki a megalakulást követően személyes okokra hivatkozva ezt a megbízatást visszaadta és a megismételt szavazáson Kerekes András lett a község első vezetője, aki azóta többször is elnyerte a lakók bizalmát.